

A „KELET” előfizetési díja:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre 16 frt.
Félévre 8 „
Negyedévre 4 „
Egy hóra helyben 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői szállás:

Róttér 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesebb cikkek díjaztatnak.
Kéziratok nem adának vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

1879. évi kilenczedik évfolyamára.

Midőn a „Kelet” kilenczedik évfolyamára lapunk tisztelt olvasóinak eddig tanúsított pártfogását kérjük, felmentve érezzük magunkat új program adása alól; úgy véljük, elég e tekintetben nyolczéves multunkra s naponként hangoztatott elveinkre hivatkozni.

A lap tartalmasságáról nagy számú bel- és külföldi, most még új kitérő erővel szaporodó munkatársaink keznek s hisszük, hogy az új évfolyam alatt a „Kelet”-ben nemcsak külsőjére legnagyobb, de egyszersmind a legértelmesebb komoly és nemes irányú vidéki lapot veendik olvasóink.

A „Kelet” előfizetési ára:

Egész évre 16 frt. Negyedévre 4 frt.
Félévre . . . 8 frt. Egy hóra 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Az előfizetési pénzek legelőszörben postautalvánnyal a kiadóhivatalba Stein J. könyvkereskedésbe küldendők.

Visszaemlékezés külföldre.

Kolozsvár, 1879. jan. 2.

IX.

A stuttgarti iparmuzeum.

A stuttgarti ugynevezett Legions-Kasernenek meglehetősen homályos földszinti helyiségében, gerendás padló alatt s fémherre messzeli falak között minden külső pompa nélkül egy intézet székel, melynek nevét szerteszét áldással emlegetik a kicsiny Württembergben. E szerény intézetnek a württembergi „Centralstelle” a neve s a miért áldással emlegetik e nevet, az onnan ered, hogy ez intézet élén Steinbeissszal 3 évtizedes működése alatt egészen újratemtette Württemberg iparát, sőt az összes nemetalamok, el mernők mondani, az egész világon e kis államocskát a legszorgalmasabb és legiparosabb országgá tette.

Fentartjuk magunknak, hogy e mintaszerű intézmény működését a „Kelet” olvasóival később bővebben megismertessük, itt csupán e nagy siker egyik leghathatósabb eszközt, a fennnevezett intézetben elhelyezett württembergi, országos iparmuzeumot akarjuk megismertetni olvasóinkkal.

A németországi iparmuzeumok kezdetben többnyire mind „mintagyűjtemény” (Musterlager) czim alatt alakultak, de tudunkkal csak a nürnbergi tartotta meg maig e nevét. A stuttgarti „Württembergischer (Musterlager)” czim alatt még 1848-ban alapított s egyike a legrégebbeknek, ma „Landes-Gewerbe-Museum” a neve.

Áll pedig ez intézet; 1. Ipari czélra alkalmas anyagok és az új kor legkitérőbb iparműveinek mintagyűjteményéből. 2. Képzőművészeti kiállításból s idevágó könyvtárból. 3. Egy tanszer és eszközgyűjteményből. 4. Egy modellirozó műhelyből a rajztanítás és műipar számára faminták és gipszmodellek készítése végett. 5. Az iparba vágó tudományos munkák könyvtárból. 6. Egy journal-isticumból, mely a legtekintélyesebb német, amerikai, angol, francia szaklapokat, iparkamarák jelentéseit foglalja magában. 7. Egy czimkőgyűjteményből, melyben az összes kereskedelmi világ, országok, városok, gyárak, ügynökségek, consulatok lakjegyzékei, kiállítások catalogusai, illusztrált lakjegyzékek s ehhez hasonlóak találhatók. 8. Műipari tervek és minták készítésére központi műoskolából s már szolgálatban levő rajztanítók számára ingyenes továbbképző oskolából. 9. Egy patent-, minta- és gyárbelügy-gyűjteményből. 10. Egy kísérleti és vizsgálati tanintézetből laboratoriummal chemiai kutatásokra.

Ez a szépen organisált stuttgarti muzeum, a melynek azonban az első pont alatt említett mintagyűjteménye még a következőleg oszlik fel: a) a szövészetnek és fonásnak legujabb termékei, az idevágó szak- és divatlapokkal; b) másféle mű- és fényűzési ipar termékei és anyagai; c) a gyár- és kézműipar termékei és anyagai; d) matematikai és phisikai eszközök; e) chemiai készítmények, az élekek alkatelemeikre bontva, a festékek, lackok, stb; f) kézműszerszámok és házi szerek; g) nagy gépgyűjtemény, motorok folytonosan mozgásban tartva, hogy működésük szemléltethető legyen; g) súlyok, mérlegek, szézhasonlító mértékek.

A mint ezekből is látható, a stuttgarti muzeum, ellentétben a bécsi és müncheni muzeumokkal, egészen leszál az iparhoz s nagyon modern alapokon fejleszti tovább az ipart. Sok részben ezt tekintve rokona a párisi és brüsseli iparmuzeumoknak s ipari iránynak

és ellentéte a bécsinek, mi aztán az intézmények dícséretére az országok összes iparán meg is tetszik. Apárisiak, kikhez talán a közelségnél fogva a stuttgartiak bajlanak, mint mindenben, az iparban is szabadjátékot engednek az emberi teremő elmének s nem akarják doctrinair szabályos formák közé szorítani, innen ipari alkotásaikon bizonyos könnyedség, játszás, szeszélyesség ömlik el, de ez aztán sokszor bizarrsággal, túlzással és izléstelenséggel párosul, az osztrák iparon azonban bizonyos mérvű fegyelmesség, komolyság és ennek következtében nyomatosság észlelhető, mi az osztrák császári muzeumnak kiválóan classicus irányában, a classicus formákhoz való, talán igen is túlságos ragaszkodásában leli magyarázatát.

A két, némileg ellentétes ipar termékeit tekintve, nehéz egyiket is határozottan elítélni. Tény, hogy a francziák sokkal tetszetősebb valamely finom pikánságnál fogva feltűnőbb cikkeket állítanak elő s innen nagyobb elterjedésnek is örvendenek, de másfelől sok haszontalan készítenek, a magasabb művészetnek kevés gyártmányuk felel meg sezen irány befolyása alatt a nemesebb óclassikus formák egészen elfajulnak. Leghelyesebb bizonyára a középut, melyet a délnémet és angol ipar látszik követni, habár ez utóbbi egészen más, a bécsinél sokkal nyomatottabb, szorongatott eredeti angol mintákkal dolgozik, sokszor belevegyítve, ennek teljes ellentétét, a franczia játszáságot.

A stuttgarti iparmuzeum azonban, mint muzeum gyűjteményeiben egészen mellőzni látszik a classicismust s úgy látszik e tekintetben a francziákhoz szegődik, s ez hibája, de kitérő tanárai, kik ipari mintákkal árasztják el Németországot, némileg kárpótolják e hiányt.

A stuttgarti muzeumnak azonban egyéb előnyeiről s egyik észszerű intézményeiről, melyet elfogadva, lehetősége nyílik Kolozsvárt is egy iparmuzeum felállításának, közelebről fogunk szólni.

Justus.

Az osztrák magyar bank új jegyei csak 1880-ban bocsátatnak forgalomba. A jegyek üemét szövege meg van alapítva és így szól:

„Die Oesterreichisch-Ungarische Bank bezahlt sofort auf Verlangen dem Ueberbringer gegen diese Aweisung bei ihren Hauptanstalten in Wien und Budapest zehn Gulden Oesterreichischer Währung in gesetzlicher Münze.

Wien, 1. január 1880.

Oesterreichisch-Ungarische Bank.
Generalrath. Gouverneur. General-Secretär.

deti költeményei is lehetők. Viktor Hugó barátja, kihez mint francia költő gravitál; különben teljességgel originalis lyricus; elannyira, hogy egy lipsei német kritikusk „In Solitudine Carmina” (Messina 1877) cz. vaskos köteté felett a következő különben is tanulságos dícsbeszédbe tört ki. (Ö. 1. L. III, 429):

„Denn, um damit anzufangen: den Eindruck des Hochbedeutsamen habe ich aus dieser lyrischen Sammlung empfangen u. werde ihn unverlöschlich in mir tragen. Hier haben wir endlich wieder einmal einen Dichter vor uns, dessen Empfindungswogensschlag hoch über dem des grossen Hanfens sowohl, als auch der gewöhnlichen Dichter geht! Wass wir von der Lyrik gefordert u. aesthetisch-wissenschaftlich bewiesen haben — das kraftvolle Sich hervorheben eines reichen Ich — das finden wir an Cannizzaro aufs Herrlichste bestätigt. Gibt es doch im ganzen Bereiche des Menschlichen nichts, was unsere Teilnahme u. Forschung so erregte, als das Persönliche, d. h. als die bedeutende Persönlichkeit u. jede Persönlichkeit ist bedeutend, welche durch irgend welche individuelle Züge über das Durchschnittsmass der gewöhnlichen flachen, so zu sagen individualitätslosen Individuen emporragt.” (Wessely Cannizzaro)

Tommaso Canizzaro úgy látszik szintén nem szicíliai születésű, mert különben Di Pietro „Illustrazione di Scrittori Contemporanei Siciliani dal 1830 a quasi tutto il 1876” (Palermo 1878) cz. irodalomtört. szótárában benn állana. Mindazonáltal ő is szicíliai dialectust úgy bírja, mint a legtöbbyökerebb szicilianus és nem hiába gyűjtötte a szép szicíliai népdalokat. F. e. utolsó nagy gyűjteményéhez (In solitudine) irt egy terjedelmes előszóban C. Petőfit röviden felemliti Platon, Leopardi, Shelleyvel s másokkal, mint olyanokkal, kik az ő muzsájára befolyással voltak.

Volgea l'apri! dolcissimo,
Ora l'inverno vien.
Se più non m'ami, allora
T'è benedica il ciel,
E mille volte ancora
Se tu mi sei fedel! (*)
M. Luglio — 13 — 1877.

II. (siciliana.)
Posa l'acceddu, trena la rrama,
Quannu ti pensu tremu accussì;
L'anima spinnu, la cori abbrama,
Figghiola cara, dimmi pirchi?
A tia pinzannau staju 'n uccuru
O di stu munnu ddomanti raru!

L'inni 'nnoavaddhanu, oh ch' rruina!
Di lu Danubiu crisci la china:
Accussì crisci pi lu ddisiu,
Accussì scatta lu cori miu.
M'ami tu, Rosa? fo l'amu, oh quannu!
La to munnuzza non l'ama tanto.

Quannu ti vitti l'urtima vota
Nta la stachinu, tannu eri tu!
Lu 'nvernu veni — cu l'avrieta? —
Sia biniidita s' 'un m'ami cchiù,
E fi tu m'ami sempri cchiù fortè,
Pi mmilli voti nuinu a la mortì!

Mes. 22. Dic. 1877.

*) Colla presente traduzione non s'intende inforsare in nulla il valore di quella dell' Abilissimo Sig. Cassone che si legge Ö. I. L. a pag. 250 e che oltre al proprio pregio come versione ha quello più lusinghiero della priorità e di essere stata eseguita sull' originale.

Mondanom se kell, hogy azonnal elküldtem Cannizzaronak egy magyar-német szótárt. Most már magyarul megtanult. Eötvös „Gondolatai” is fordította, a melyből azonban csak néhány darab jelent meg a f. i. irod. szaklapban.

Dr. Meltz Hugó.
Kolozsvár, 1878. december 31-én.
(Folyt. köv.)

Hirdetési díjak

Határozott hasznosított gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Bud. Mosse Publicistische Bureau Budapestben. Haasenstein et Vogler Hirdetés köv. irodája. Weiss Mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 13. és Budapest Szerviztér 5. sz.

Nyitóló cikkeik

gármond sora után 25 kr. fisztendő.

szíves fogadása feletti örömeinek nyilvánításával távozott.

— A boszniai hivatalos lap a következő rendeletet közli:

„A boszniai és hercegovinai országos kormány, mely Szerajevóban székel, januárius 1-jén megkezdi működését. Az országos kormány a legfőbb közigazgatási hatóság a belső közigazgatás a bírósági és a pénzügyi kérdésekben, és a hatáskörébe tartozó ügyekben rendszerint mint az ország legfelsőbb széké dönt. Württemberg Vilmos herceg az országos kormány főnöke.”

Külföld.

A franczia kormány és a tuniszi bey közötti konfliktusról, a „France” a következőket írja:

„Néhány évvel ezelőtt egy Saney gróf nevű francia 7000 hektári földet szerzett. A tuniszi kormány most kijelenté, hogy e concessió csak ideiglenes volt, az most esedékes és ezért a földet vissza kívánja. Saney gr. tagadta ez igényt és Roustan ur, a franczia főkonzul támogatta őt. Miután a tuniszi miniszter nem akart engedni; a főkonzul azt indítványozta, hogy a pert választott bíróság elé terjeszszék. Ez is visszautasított és Saney grófnak tudlára adták, hogy ha decz. 9-ig nem hagyja el a birtokot, akkor erővel fogják onpon előzni. És valóban 9-kén reggel Baccouche tuniszi tábornok fegyveres csapattal megjelent a helyszínen és felszólította Saney grófot, hogy azonnal vonuljon vissza. Ennek következtében heves szóváltás volt a tábornok és a franczia konzulág dragománya között, kit Raustan ur a franczia házjogának védelmére küldött oda; csak miután kölcsönösen gorombáskodtak egymással, elhatározták a tábornok, hogy ismét visszavonul.”

Ugyane lap szerint Waddington miniszter komoly intézkedéseket tett, hogy elégtételt nyerjen; a conflictust maga a bey provokálta, hogy tisztába jöjjön Franciaország szándékairánt Tuniszt illetőleg.

„Konstantinápolyból jelenti a „Pester Lloyd”: Az igazgatottság növekedik, a lakosság minden osztályát magával ragadja a mozgalom. A mindennapi fenyegetett kormány éjjelenként számos elfogatást eszközöl a társadalom legelőkelőbb körében. Annakra félnek a porta erőszakos tetteitől, hogy főrangú polgári és katonai mellóságok részint a Bosporusban horgonyozó idegen hajókra, részint a követességek palotáiba menekülnek. A legtekintélyesebb mohamedánok sem tiltakozhatnak, hogy a legkésőbbesettebb eszközökhöz kell folyamodniok az elriselhetetlen helyzet megválasztása végett. Biztosítják, hogy a stambuliak

A „KELET” TÁRCZÁJA.

A szicíliai Petőfi-iskola.

De Spuches di Galati herceg & Fenségének a palermói k. tud. akademia elnökének ajánlv. (Petőfi születési napjának 56. évfordulóján.)

(Folytatás.)

Annival inkább fájlaljuk, hogy M. szerencsétlenül érzi magát, mely érzületének az utóbbi időkben a következő költeményben adott kifejezést, mely maga fordítás végett küldött be hozzánk. Mi a szelvény költeményt ajánljuk hivatott fordítóink igyelembe és átvesszük a „La vita nuova” milánói szemle 1877. évfolyamából, azért, mert a legelső olasz Petőfianusok egyikének szellemi portréul szolgálhat:

POVERTA d'ARTISTA.

An banquet de la vie infortuné coarive, Gilbert.

Non già vano lamento; io vo' levarmi
Su la folla noiosa,
Vo' della triste sorte mia vantarmi,
Sorte a me cara sovra ogni altra cosa.
Splendidi il sorto, che mi avvolge il crine,
Son è di gemme e d'oro:
Come quello di Cristo esso è di spine,
Què io l'amo e l'adoro.
Stilla dal mie tempie il sangue vivo
E mi scaldà la gota:
In esso la mia pena, intingo e scrivo,
E su la carta fremou, le note: —
Amo la povertà negletta e sona.
La povertade mia:
L'anima che si edica a questa scuola
Non fallirà la via.
E fiero e inerme, solo e poveretto
Io mi avvento alla vita:

*) Melissina, J. d'Amico 1862.

csak az intést várják ismeretes vezéreiktől, hogy föllázadjanak. A lakosság minden osztályában, nevezesen a hivatalnokok közt, óriásivá növekedett a nyomor, mert a pénzváltók még 420 piastres árfolyamban sem akarják elfogadni a kajmékát. Husznál több pénzváltót fogtak ki, s többi bezárta boltját. Több száz hivatalnok felesége gyűlt össze a nagyvezir palotája előtt és borzasztó fenyegetésekben törtek ki. Ha lehetséges volna, még rémületesebb az alsóbb néposztályok insége. A teherszállítók, a kik nagy contingenssel járulnak a konstantinápolyi pórnéphez, ostromolni készülnek a pékek boltjait, hogy éhségüket csillapítsák. Minden perczen várható a nyílt lázadás kitörése, a melynek következményei kiszámíthatatlanok.

Kheireddin pasa nagyvezir a napokban három nagy európai lap konstantinápolyi levelezőjét magához kérte, s előttük kinyilatkoztatta, hogy ő az alkotmányos és parlamentáris kormányzat háttározott híve, s sietni fog minden jó eszmét, a melyvel őt inspirálják, támogatni. Most azon van, hogy Oroszországgal megegyezzenek. Podgoricza kérdése némi nehézségeket okoz. E terület lakossága sem kívánderolni nem akar, sem az uralom változását nem akarja megtűrni, de a berlini szerződés végre fog hajtatni. Ausztriával a megegyezés könnyebb lesz. A görögök ajánlatunkat keveslik, de életérdekeink megtiltják, hogy tovább menjünk, remélvél tehát, hogy Görögország nem utasítja vissza a nyújtott kezét.

A Standard jelenti: Roberts tábornok a Kurum völgy előkelő lakosait magához hívatta és értesítékre adta, hogy az emir uralmukodása örökre véget ért, s hogy a lakosság ezután az indiai császárnót tartozik uralmukodójának elismerni. A Times jelenti Calcuttából 29-ről: Azon hír, hogy a Jakub kán Jellalabadban van, bár megbízható forrásból eredt, mindaddig még nincs megerősítve. — Az emir menekülése előtt Carsagnai alkirály értesítette Jakub khánt, hogy barátságos közlenivalója van. Egy 23-ról kelt Jellalabadi tudósítás Jakub khánnal folyó alkudozásokat jelent.

Raguzából jelenti a „Pester Lloyd”: Albániában folytonosan izgatják a lakosokat, hogy csatlakozzanak Olaszországhoz; ezért a török helyőrségekhez erősítéseket küld a porta Epirusból. Az albán liga kiüriti epirusi fegyvertárait és Albániába szállítja a fegyvereket.

Novibazár occupatiójáról különféle hírek keringtek, melyek szerint nemcsak Mitroviczi, hanem az egész az Aegaei tenger partjait fog eszközölni. A „P. L.”-nak most e hírek csáfoltaké irják becsből, hogy távolról se gondoltak ily nyaktörő vállalkozásra, mint azt külügyi politikánkról fölteszik. Először nemlétezik indok ily torvekke, mivel biztossággal számíthatunk rá, hogy az oroszok Kelet-Ruméliát és Bulgáriát kellő időben fogják kiüriteni és másodszor — s ez érv a nyomósabb — az occupatióknak nyugaton eszközölnöd legelősebb kiterjesztésébe is alig volna kárpótlás található ama károsítását, melyet monar-

chiának akkor szenvedne, ha az oroszok Bulgáriában és Kelet-Ruméliában, tehát közvetlenül Konstantinápoly kapni előtt csakugyan fenntartanak magukat, Ha dolgok egyszer odafejlődnek, hogy az oroszok a Balkán keleti részében megfészkelik magukat, a lét kérdése a legbrutálisabb módon fog Ausztria-Magyarország elé lépni, mely azután se diplomatiail eszközök által sem az occupatió után nem lesz megoldható. A „Constitutionnel” idézi Beaconsfield lord egy állítólagos nyilatkozatát, hogy Kelet-Ruméliát inkább oroszosítja, semhogy a békét földadja. Ilyet azonban aligha mondott valaha Beaconsfield. Ez nem annak az államférfinak a hangja, a ki még csak rövid idő előtt fölemelte intő szavát „bécse a tout prix” jelszó ellen, ama jelszó ellen, mely, határában ideig-óráig elhomályosította Anglia méltóságát.

Párisból.

Páris, decz. 26.

(—ny.) A hellenek történelméről tudjuk, hogy két jeles festő, meg szobrász is egyuttal, szerzőltött irigylélvén egymás dicsőségét, mindegyik igyekezett a másikat becsmérlni, kisebbiteni. Ez elkezdett vetekedésben az egyik caricatura rajzokban igyekezett ellenfelét, neveltségessé tenni s ez annyira sikerült neki, hogy utóbbi megugván egész Athén kacajának tárgya lenni, fölakasztotta magát. Egy ilyen elkecseregett caricatura harcra vanunk mostanában tanuja Párisban két ellenfél között; csakhogy ezek az ellenfelek nem egyes személyek, de pártok: a republikánusok meg a monarchisták.

Kulcsuk itt meg, miszerint Párisban az életpoknoknak a legnagyobb publicitása van; mert csaknem minden 6—7 lépésre a kioszkokban, újságáros botokban az életpoknok rajzai nyilvánosan kifüggesztetnek s ezért Párisnak két millió lakosa közül nincs egy sem — ha csak olyan beteg, hogy utózára nem mehet — ki ne gyönyörködne a zabolált humor e remekében.

A főnálló szabályok értelmében a rajzokat, mielőtt megjelenhetnek, a belügyminiszeriumnak egy ezzel megbízott osztálytanácsosa elé kellett terjesztetni s csak akkor, ha ez nem tett kifogást, voltak közrebocsáthatók.

Mivel ez idő szerint a republikánusoknak a hatalmon s magától érthetőség a hivatalok a maguk embereivel betöltve, ez a caricatura censura legfeljebb egyik ellenfél zsenirosta s ezek a monarchisták.

A köztársaságiak féktelen szabadságot engedhettek maguknak egészen a parasztságig.

Mivel ők a pokrócz durvaságot is végtelen humorral, pukasztó halást keltő élecczel tudták elegyíteni, nem igen csodálkozom, ha egy-egy ilyen meghurcoltsa milliók kacajának kitett személyiség ama görög festő példájára kétségbeesésben fölakasztaná magát.

Egyre ugyan nincsenek még, de általános a jajgatás republicanus élez ostromaitól sújtottak részéről. A reactionarius sajtó primása a Figaro egy vezércikkben botránkozott meg e dologon, például

Eszébe jutott, hogy van neki egy drágább kincse, azon selyem kendő, melyben pénzt tartogatja, s melynek négy végén aranszálakból szent képek voltak kiszőve vastagon; közepén pedig a „Mária képe” szintén aranyból egyedül megért 6 aranyot, ebből lehet következtetni, hogy a kendő mily drága volt.

Derekáról legombolyítja sebesen, az ajtóhoz siet s zörgetni kezdé.

— Ki az? kérdik belül.

— Én vagyok, Julia.

— Ketten elvégeztük, felelt a cigány, mit kívánsz ujjal?

— Kincset hoztam neked, utolsó kincsemet.

Nyisd ki ajtódát s nézd!

A cigány, midőn kinyitá ajtaját, s Julia kezében látta a drága kendőt, mely előbb megszurta volt szemait, s melynek birtokát ohajította.

— Itt van utolsó kincsem — mondá Julia — a kendőt atyám ajándékozta anyámnak, mielőtt oltárhoz vezette volna. Igen drága, szegény anyám mindig mondotta, hogy harmincz arany volt az ára. Atyám messze járt érte, vedd és fedezd fel Toma lakhelyét!

A cigány, midőn merevsége engedett. Ajkai mosolyra nyíltak, oly mosolyra, mely az ördögket is elűzi. Arczán a ránczok tágultak, s egyszóval Juliának egy tetszett, mintha a vén cigány-nának kedve szerint cselekedett volna.

S Julia nem csatlakozott.

— Nem a nekem adott jószágaidért, mondá a cigány, hanem mert szenvedni látlak, kíváncsiságotad teljesíteni fogom. Ez embernek ember-társán segítenie kell, s kedves leányom én rajtad segíteni fogok. Mit ér rád névze mind e kincs, ha nem bírod Tomát? Rád névze egy kincs van s ez a férfi.

Julia keble melegedni kezdett, mint mikor megmelegszik a fagyott föld a napviláglától. Ugy érezte, hogy nagy kő esett le szívéből, mely azt az öldökiség nyomta. Jobban tudott lélekezni, otthoniasban érezte magát a cigányé körében is, sajnálta, hogy a cigányról rossz tétélezett fel.

— Jöjj — mondá a cigány, s figyelj.

Julia mellője llt a földre.

Ezzel a cigány, midőn elővette a bűvös követ, melynek szima lapján kereszt látható, lefejté

állitva föl a többi országok életpajait, kik inkább külföldi személyeket állítanak pellengérré s habár ez — mondja a Figaro — kevésbbé udvarias, de mindenesetre hazafiasabb, mint az, mita francia életpoknok a maguk államférfiával s politikusaival cselekesznek.

De szóljunk most arról az esetről, mely nekem e dologok közlésére alkalmat adott.

Mult vasárnap szokás szerint vagy 3000 helyen ki volt függesztve egy kép, melyen látunk egy számarát melyen Lulu egy ezüztábla felé szamaragol, melyre az van írva „képviselőházi többség”, csási azonban megbotlik egy nagy kőbe, melyre ez van írva „általános szavazatjog” s elbukik.

Ez eléggé élezen tárgyalja az utolsó képviselőválasztást, de a botrány ez esetben az, hogy a számar, melyen Lulu ül, habár valódi számar, négytábu állatnak, valóságos esacsifóval van rajzolva, mégis a megszólalásig hasonlít egy megbukott miniszterhez t. i. Fourtounhoz, kinek jánasnap Gambettával párbaja volt s ki tudvalevőleg a legnagyobb hivatali visszaéléseket követte el a képviselő-választások alatt.

Azon életpok, melyben e kép van, e héten át 400.00 példányban kelt el s annyira keresik meg, hogy kiadója naponként 20,000 újabb példányban nyomtatja.

Ez eset tetőpontra emelte az elkecseregett, annyira, hogy a mérsékelt köztársaságiak közül is többen közbevetették magukat, fölcsillították a miniszter intézkedjék, hogy a napról-napra el-fajuló caricatura-botrány némi határok közé szoríttassék.

E közbevetések következtében megjelent egy minisiteri rendelet, mely tudatja, hogy ezentul minden caricatura rajzot magának a belügyminiszternek kell bemutatni s csakis az ő személyes jóváhagyása s felelőssége mellett bocsáthatók közre.

Ezentul tehát az életpok az eddig gyakorolt zaboláltságban korlátozva lesznek, de a dolognak lesz egy másik kellemetlen oldala, t. i. a miniszter maga hagyván helyben minden karikatura rajzot, ez mintegy hivatalosnak lesz tekintetű.

A „fölsülé” nem kellemes dolog, alapos előadást tarthatna nekünk ezen témáról Choiseul-Praslin gróf.

A gróf egyike a legképzettebb francia politikuskoknak, ki megérdemli az államférfi elnevezést s figyelemre méltó művei által az „iró” nevet is.

Daczára régi nemességének, daczára amaga multjának, mely a császársághoz van fűzve, ő egyike Gambetta leghűbb s mondjuk egyuttal legkitűnőbb embereinek.

Vágya lévén a diplomatiail pályára lépni, el lett tehát határozva Gambetta intim körében az eddigi madridi követet állomásától visszahívni s helyébe Choiseul-Praslin gróft kinevezni.

Franciaországban, most nem ugyan a nép szava, de Gambetta nove lévén Isten szava, midután ő egyszer kimondá, hogy a gróf lesz a madridi

a földre, piszkos ócska kártyáit egyszer s kétszer összekeverte s köre a kereszt alakjában kirkakta.

Julia remegve nézte e munkát.

A cigány, midőn azután a bűvös követ körülfonta az akasztott emberek köteleivel s végül a kő négy végére négy farkasfogot tett.

S midután ezt is elvégezte volna, egy szurkos láboshban különféle avsz dolgokat rakott össze, égő szemet tett közéjük s az avas anyagok perzselődni kezdettek.

Kiálhatatlan bűzert terjesztett.

Julia kénytelen volt befogyni orrát.

E fözzettel megfűstölta a bűvös követ s azután a kártyákat egymásután felemel.

A cigány, midőn a hetediket felemel, csaválta a fejét.

Julia látta ezt s remegni kezdett.

Figyelj arra, a mit mondok, mondá végre a cigány.

Julia csupa figyelem volt.

— Toma erős helyen van. De előkerítheted s boldog lehetsz — folytát. Szakíts meg közepén kétféle keskenyűdöt, bontsd ki gazdag hajfondokdat s öltö magadra fehér ruhát, mint a hó, hogy olyan légy, mint a tenger hattyuja. Aztán járj körül hét völgyet és hét határt, minden határban öltö más ruhát, minden domb tetőn fűstöl meg hajadat, ígyál minden forrásból s fűrdődj meg minden folyóban; és midőn egyszer megkerülted a hét völgyet és hét határt, kilencz liget legzezebb virágából fűj magadnak koszorút, kösd meg azt saját hajszálaidal, s dugd el azt a legnehezebb kőszikla alá, hogy emberi szem meg ne lássa, s emberi kéz meg ne találja. S a midőn így kilencz koszorút összefontál szakítsd fel ruhádat, derékidig, s kerüld meg így még egyszer a hét határt. Midőn az égen új holdat fogsz látni, hajadnak felét helyezd melledre, másik felét pedig hátadra, hogy szép légy s bűvös tekintetű, mint az angyal. Kilencz éven át ne szólj senkivel, csupán férjhez adó leányokkal. A midőn így eltelték kilencz év, kilencz hó és kilencz nap, a kilenczedik nap kilenczedik óráján megjelenik előtted Toma, melled fog állni, szólni fog hozzád és megcsókolja arcodot. Tégy így Julia, s Tomát megtalálod.

(Folytatjuk.)

követ, senki sem kételkedhetett többé az iránt, hogy az ige testté is lesz.

Igy vélekedett maga a gróf is és sietletrue Richelieu 36 számú házban lakó divatoszabóhoz s készített magának arany paszomántos udvari costumet.

A szabó el is készíté s búszka lévén művésze e remekére, mielőtt megrendelőjének elküldte volna, kitette a kirakatba, hadd gyönyörködjék, benne a világ: a kíváncsi klienseknek pedig nem titkolá el, hogy ez a lendő madridi követ!

E közben következő dolgok adták elő magukat:

A spanyol udvar értesülvén arról, kit akarnak a francziák Madridba követnek küldeni, értesülvén egyszeremind arról is, hogy Choiseul-Praslin gróf mily nagy republicanus, bizalmas uton Waddington külügyérnek kifejezték azon ohajt választana inkább bárkit mást.

E bizalmas megkeresést figyelembe vették s Choiseul gróf követé való kinevezetése az utolsó pillanatban el lett ejtve, daczára annak, hogy aranypaszomántos udvari costumeje napokon át fénylett a rue Richelien egyik kirakataiban.

A gróf pedig szerfelett restelli most ezt az arany paszomántos udvari costume historiját, mely egész Párist mulattatja.

Említsünk föl levelünk befejezéséül egy szép tettet, mely annyi sok mai mellett fényesen bizonyítja, hogy Páris mennyire szívén viseli szegényeinek sorsát.

Mióta a nagy hidegek beálltak, leirhatlan az, mit sok ezer szegénynek most két ellenségtől egyszerre, az éhségtől s hidegtől szenvedni kell; különösen azok, kik a nyáron át kénytelenek voltak meleg téli ruháikat, ágytakaróikat stb. zálogba adni s kik a nagy hideg rögön ki-beálltával nem voltak képesek tárgyaikat kiváltani.

Páris városa elhatározá tehát a városi pénz-tárból kártalanítani a zálogházat s a ruhákat, ágytakarókat stb. az azokat elzálogosítottaknak ingyen kiadni.

Körülbelül egy fél millió lesz e nemes célra szentelve.

Az ideiglenes kereskedelmi szerződés Olaszországgal.

Az osztrák-magyar monarchia és Olaszország kormányai közt „nyilatkozat” jött létre, mely szerint jan. 31-ig érvényben marad az 1867-iki kereskedelmi szerződés, de azon fontattással, hogy az osztrák-magyar monarchia az olasz beviteli cikkek névze a deczember hó 27-éről kelt szerződés B. mellékletének tarifáját azonnal alkalmazhatja.

A nyilatkozat kapesán a kormány közléte, hogy Olaszország (és az érvényben álló szerződések szerint a legnagyobb kedvezményben részesülő nemzetek) irányában az 1868: XXI. tv. cikkekben foglalt vámtariffa vámtételei helyett az 1867. április 23-án kötött szerződés B. „mellékletében foglalt (és 1879. január 1-ével az 1878: 21. tvczikk 13. §-sa értelmében aranyban fizetendő) vámtételek a következő módosításokkal alkalmaztatnak:

1. datolya és pisztáz 100 kilogrammként 12 frt.;
2. gránátalma, fejlett csirbolyamag, (pignoli) aszu-szőlő, apró- és malozsaszőlő 100 kilogrammként 6 frt.;
3. narancs, citrom és limoni 100 kilogrammként 4 frt.;
4. fejttett rizs 1 frt, fejttetlen rizs, rizshulladék 60 kr.;
5. faolaj hordókban és tömlőkben 2 forint 40 kr.;
6. fehértított, festett vagy egyéb fonóanyag-gal vegyes selyem, festett vagy egyéb fonóanyag-gal vegyes filrett-selyem 22 frt.;
7. simaárkú tiszta selyemből 200 frt.;
8. szürke csomagoló vászon 2 frt.;

Az 1868. 21. tvczikkbe foglalt vámfariffa tételei helyett a következő vámok alkalmaztatnak Olaszország (és a legnagyobb kedvezményben részesülő nemzetek) irányában:

1. zöld mandulák 2 frt.;
2. friss szőlőt, olvasztott vaj 4 frt.;
3. tészta, nem, azaz metélő és hasonló nem süttött készítmények lisztből 1 frt.;
4. nap- és esernyők selyemből, darabja 48 krajczár.;
- ugyanazek más kelméből, drbja 24 kr.;
5. gyújtó viaszgyertyácskák, 100 klgja 3 forint.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Saissy Montesquieu-ről.

Saissyznak az ő év utolsó déltőljén tartott előadása élénken érezteti velem, mily sokat vesztettem annak folytán, hogy nem halgathattam a mult alkalommal is magvas megjegyzéseit a 18. század nagy gondolkodójáról; oly melegen, oly szenvedélyes tisztelettel beszélt mindazon nagy eszmékről, melyek a bölcseszet e nagy századát a mai kor szabadságának előkészítőjévé tették; az egyén főlcszabadulását mindennemű kényszerűség alól, hol guynyal fel helyrehabilitál okoskodás fonálán, hol tüzszel és költői elragadtatással, hol profétai ihlettel, proclamálta. A persze levelek nagy népszerűsége az ebből kritikai szellemnek, sőt mondhatni a haladás mind szenvedélyesebb vágyának

la köszönhető. A bíráló szellem a távoli eszmény lehellestől nyer életet, meletet. Montesquieu tanulmánya a romai köztársaság nagyságáról és hanyatlásáról azon hatást gyakorlta a 18. század olvasóira, hogy minden nagyság erőében, minden bukkás bűnön, kedves vagy visszataszító bűnön, alapozik; de a bukás és rom pusztá maradványai fölött is él és hat az, mi a nagyság szellemi alapja volt. Az az emberiség emlékeztetőnek közös kincse lett. Nem enyész, de munkásságra serkent Montesquieu legmaradandóbb hatást a „Törvények szelleme” című nagyszabású művével tett, mely husz évi munkásság: sok utazás, tanulmány, de még több reflexió eredménye. Saissy igen ügyesen többet köze a mai író nemzedék azon tagadhatatlanul mind szembeszökőbbé váló hibája ellen egy pár éles megjegyzést, hogy a komoly kitartó türellemmel járó tanulmánytól visszariadnak; a szellem csillogó felületét tükrözi vissza a legtöbb író munkája. Bazzeg egy oly mű megírására, mint a „Törvények szelleme” husz év volt szükséges.

Mily nagyszabású maga a conceptio. Az országok, népek viszonyaiból, fizikai és erkölcsi fejlődéséből, jellemvonásaiból magyarázni meg a különböző intézményeket, azoknak árny- és fényoldalait részlehabajlás és szenvedély nélkül becsülni meg. Nem elitélni az egyéni gondolkodás, gyakran széles múlt benyomásai alapján, de megérteni az intézményeket, törvények szellemét Saissy szerényen emelte ki, mily nagy felelősséggel jár egy közönség előtt, egy rövid óra alatt adni képet az óriás szabású műről, hogy a se felülte, de homályos se legyen.

A mű megjelent 1748-ban. Mindjárt a kezdetén Montesquieu bölcseseti magaelatra emel kedik a nélkül, hogy a tényleges viszonyok talaját egy pillanatra és a bölcselmi elvonás kedvéről elhagyná. Ebben áll főereje. Világos fő; metafizikai képzelméktől teljesen ment értelem: nem hiában, hogy a gyakorlati angol nép iránt már vérsegi okon is hajlamot érezt. Mi a törvény. „A törvények, a szó legszűkebb értelmében, azon szükségképi viszonyok, melyek a dolgok természetében rejlenek és e szerint minden lénynek meg vannak törvényeik; az isten törvények szerint kormányoz, a anyagi világuk törvényei vannak.” Tehát a ki dolgokat ismeri, a dolgok közt létező szükségképi viszony megértésével jut el a törvény helyes fogalmára. A törvény a jog alakja. A jog a különböző éghajlat, nemzetiség, történet szerint alakul és meghatározott viszonyokból természetsszerű származik. Ezután áttért Saissy a politikai és polgári, a nemzeti és nemzetközi jognak Montesquieu szerinti meghatározására. De minthogy a tényleges viszonyok szerint ilt alakot a jog; nem sokat mutat az ész jog fogalmával. Tényleges jog, melyet se véd, se elítél, csak megmagyaráz (kikerülhetetlen gyanút mutat be. Azért nem fatalista; mert a törvények láncolatát látja a dolgokban. Mig Bossuet az isten telzésére vezet vissza a történelem folyását, Montesquieu a törvények szerint fejti meg a tényeket.

Ezután előadta Montesquieu nézeteit a különböző kormányformákról. Montesquieu szerint a köztársaság fenntartója, létrehozója is az erény; ha a hízlelő demagógok, vagy hatalmas nagypok, pénz vagy dicsőség kecsesgető csábesszközeivel meromlik: bukik a köztársaság. A monarchia fenntartója a becsület, a tisztesség és rang szerető szóval becsőrzet. Ha e helyett szolgál megvásárolást követel az uralkodó; megrontja a monarchiá fenntartó elvet: a becsületet. A mely uralkodó a személyes érdemért megjutalmazza, a néki, hogy a személyt megalkassza, a dicsvágyat elégti fáltekenység nélkül: az a monarchicus elvértésti; annak cainál propagandát. Montesquieu k évig tanulta becsülni az angol népet nézeteire angol alkotmány iránti bámulat nagy befolyás gyakorolt. A harmadik kormányforma az absolutmus. Ennek fenntartó elve a félelemköltség. E kormányforma is bukik, kivétkőzik lényegéből, enged előjogaiból; ha a népben, vagy egyesekben a méltóság éreztet fölébredni hagyja; Montesquieu minden tartózkodás nélkül e kormányformát is ha nem igazolja — de néha szükségesnek tart.

Voltaire guynyal, Condorcet lelkesen Montesquieu e nyugott tárgyiasságát, mely nem új eszméket terjesztetni, megtámadták. Csak ho abban értették félre Saissy szerint Montesquieu hogy az erény fogalmát elvont alakban alkot meg magokban; nem pedig ugy, mint Montesquieu ki az erényt a törvények tiszteletén alapuló állítja. Montesquieu szerint a nevelésnek is a különböző kormányformák szerint különböző irányt követnie. A köztársaságban az egyenlőség a retete, a monarchiában a becsület és kivá rang utáni törekvés, az absolutismusha a sz gasság és megaláztatás a nevelés célja. Franciaország a köztársaságra termett; mert a franc nép szenvedélylyel szereti az egyenlőséget, épi ezért van ott absolut monarchia vagy köztársaság egyenlőség a szolgaságban, vagy egyenlőség a bádsgában. Anglia az aristocrat, független intézmények hazája. Minden intézménye az egyén tiszteletén alapszik, de egyszeremind a megszeri jogok tiszteletén.

Ekkor melá hangon adá elő Saissy Montesquieu elism és reánk névze felette hízlelő zétét a „nagy nemességéről: az az a populaz bízol. Montesquieu elítélte a Habsburgház a politikáját, hogy az összm monarchia érdekében nyomni akarta a magyar nemességet. Tehát ép

